

PHẢI CHĂNG LÀM QUAN LÀ SƯỞNG?

Tổng-Dân một số trước có đăng bài "Quan-niệm làm quan là phước". Nay được bài này của độc giả ở Phan-Thiết gửi lại, toàn bài rành nói công việc nhà nước ở các phủ huyện, song cũng đã chứng tỏ làm quan niệm làm quan là sướng như phần đông đã tưởng. Trích đăng như dưới:

"Làm quan sướng! Làm quan sướng! ở xã hội ta, từ xưa ai đã bước chân trên con đường học hành, và một số ít đã ở trong trường lý mà được ra, thì từ trẻ con cho đến bậc người dân học, từ bậc dân học cho đến bậc tri thức, tưởng không ai chối cãi câu ấy. Vì cái vật "bạc tiền làm quan" đã dẫn vào não mỗi người.

Theo hình thức bề ngoài, mặt trời, ăn sang, xe đẹp, ở những lần dài, dinh thự nguy nga, có thần thiếp, oai quyền, nhất là bà ông, ai cũng tôn sùng khiếp sợ; rồi họ so sánh với họ, mặc quần áo trắng sạch và sau, ăn những rau, đậu, khoai, ở trong những nhà tranh vách đất, làm thấp tới tận, đêm mưa dầm, nắng, với vài công việc nặng nề, mà còn nổi toét xáo bắt nạt, túng thiếu lương lương, nên họ cho làm quan sướng.

Phải, làm quan sướng thật, nhưng biết đâu chính trong cái khổ, khổ mà không biết nói với ai! Tôi có một người bạn, người dân trắng, nhà ở gần phố nọ, nhân dân cao cả lắm, việc quan trọng phải nhiều, anh ta được cái hạnh phúc gọi vào giúp việc. Bạn tôi thú vị:

"Người ta thường nói làm quan sướng, chính tôi cũng tưởng thế, nhưng nay đã thấy rõ chân tướng. Quan hồi xưa thì tôi không biết, bây giờ nay, qua chỉ được được bề ngoài thôi; thật ra lại khổ, khổ hơn bọn mình tưởng. Ở xã ta, có ngày nào là không có việc quá rồi; không ăn cơm, không ngủ, không nghỉ ngơi, không tiện hưởng hòa thì đánh giá lại; nào chiêm công điền, nào cần chánh trị v. v. Tỉnh như ở phủ mà tôi giúp việc đây, thì không nghĩ, nào không có lớp năm ba người khoa bảng tay nghề nếp trước cửa công đường, hay cái mặt châu mày bên bàn giấy quan; thì quan có ngồi yên bát đĩa thuốc lá, chờ ngày cuối tháng được không? Không được như ai đã tưởng đâu. Cả ngày phải phân xử, phải là, phải rầy, nói rất có, bao giờ, mà dân đời này, họ đâu có phải toàn đại! xử lời thôi thì họ kêu ca đến quan trên, họ dâng lên một báo, không may lại bị quở. Còn từ trái của tỉnh, công văn của tòa, ngày nào cũng đưa về đọc nữa!

"Tôi biết ở phủ nào cũng có lại-thuộc, nhưng phải lấy tay sai của quan, hết có việc gì mà quan không coi đến, không nhắc họ, thức dục họ, thì họ ngồi tán chuyện bả, uống hết nước trà, hát hết thuốc lá, giết thì giờ cho trọn ngày trôi tháng, bỏ hết công việc tới chừng nào hay chừng ấy. Thường người ta đi kiện phân xử với nhau về cách trở nãi của mấy

thầy thừa hành; nói cho phải, mấy thầy thừa hành cũng có người tốt, cũng có kẻ có ý đồ việc đây đây, họa may người hiền sự có của mình không; cũng có người vì làm việc chăm, hoặc lòng nhác, thành ra việc chỉ làm trong một chỗ mà dễ hoai trong ngoài, có lúc quên mất: như các yết thị, quan trên cho là quan hệ, cần phải niệm yết cho nhân dân biết; như về việc trồng cây, đi học nghề nghiệp, hoặc thi vào ngạch gì, mấy thầy đã cho là không cần thiết (không xu), nhận rồi dặt vô tội.

"Quan thì nhiều việc, không nhớ cho hết được. Chờ lâu không thấy phước lộc, tòa, tỉnh dục về quê tránh; quan sự nhỏ, hỏi lại các thầy, bây giờ mới lục cả mấy ngàn tờ, xóc cả mấy xếp công văn, to mồm cá ngáy cá bổi mới kiếm ra được, đem ra sao sáo: có khi không kịp dịch ra quốc âm (nói những trái tòa) sự nguyên văn Pháp về các làng. Tôi còn nhớ khoảng nào đây, cũng vì quan sự chờ chờ tay về cho dân quê, rồi bị người dốt, sau nghe ra quan bị quở. Mà một lần quan trên quở, nhất là quan Sở quở, anh háy tưởng tượng quan phải khổ đến thế nào!

"Đến lúc gần cuối năm, thời thì công việc làm không hết, số sách giấy việc dở như núi, các thầy thừa làm cả đêm, suốt ngày; chừa nhụt, thứ năm ít có lúc được nghỉ. Đến đêm, chính quan phải thao áo, đeo phước bầm công văn, nào chạy nguyệt đề, qui đề, bao nhiêu công việc về tòa, tỉnh, thường chánh, kiểm lâm, ngân hàng, xe lửa, thủy lợi, nhà thương v. v. ... đến do về phủ cả. Đêm nào đêm này quan cũng phải thức đến 12, 1 giờ khuya, mà đến khi ngủ nào chắc được yên giấc!

"Trong hạt có án mạng bất ngờ, như súng bắn chết người, mọi đám bọn lái, thì bất kỳ nửa đêm, gà gáy, dân đến gõ cửa, thì nào quan cũng phải bỏ giấc ngủ vàng ngọc trên chiếc giường hồng-không, thân hành đi, dù là việc xảy ra ở học nãi, dân rừng, hay ở tận ngoài biên giới mình chẳng hạn. Quan lại phải chiều chực, đón rước các quan trên luôn! ...

"Nói đến đây chợt dẫu có người khách lạ bước vào, chúng tôi dứt câu chuyện, nhân chép lại đăng lên báo, cung một cái chương cho các nói "làm quan sướng" chỉ đáng về mặt ngoài.

Cầm-Bức

THƠ-TÍN

Ông H. Th. Nhatrang

"Được bài ông nói chuyện thuê phủ của mấy làng ở phủ Diên-Bà mà nói trắng, vậy phải có người nào, làng nào... cho rõ ràng mới đăng được, chờ nói vậy không ăn thua gì.

T. D.

Người nông trà nhiều nhất thế-giới

Ở Ấn-độ, hạt Bón-gia-nhi, có một người tên Núi-ba-nhi, năm nay 45 tuổi. Kể từ lúc 18 tuổi đến nay, tính đã sống hết 300.000 chén trà đó.

Hiện nay mỗi ngày uống 4 lít, mỗi lần từ 6 chén đến 10, tính mỗi ngày uống 30 chén. Hình dung trở đẹp như người 30 tuổi.

Nhân anh ta ghiền trà mà mạnh khỏe nên người ta nói uống trà sống lâu.

Uống trà sống lâu, không biết có thực không, chứ ở nhà quê ta, nhiều ông lão ghiền trà mỗi ngày uống 7, 8 lít lớn, Nhưng dẫu sao cũng không có hại như uống rượu và hút thuốc phiện.

Con quỉ lạ đời

Nhà báo tiếp được bài lai cáo, đã chuyển về tin huyện hoặc mà thiệt hại rồi; nhà báo đã nhận lấy được tin. Xin đăng như dưới, hy vọng nhà báo được tiếp xem xét.

L. T. S.

Tại xóm Cầu-tri, làng Nhân-canh, huyện Kỳ-Anh (Hà-tĩnh) có con quỉ thường hiện người mà làm khiếp đảm bà con gái. Bất kỳ ban ngày hay ban đêm, bỗng nhiên tiếng gọi người dân bà nào thì hiện ra chừng người kỳ, có ai động đến mới hiện. Quỉ cũng có khi như ghen. Lại nhiều lần hiện ra con thú dọa người. Người trong xóm đã đến khắp các đền miếu váng váng phật thầy, nhưng vô hiệu quả. Lại còn bắt đầu ốm, bắt chết nhiều người, nhất là con nít, làm cho xóm kỳ xưa kia rất đông đúc mà nay dần dần hết phần nữa; có nhà 4 người chết 3, có nhà 4 người chết hết. Hiện nay

Thủ đoạn Vương-A-Tiêu, một tay chủ mưu vụ ám sát Ông-tỉnh-Vệ

Cái án ám sát Ông-tỉnh-Vệ nào động cả nước Tàu, (Ông tỉnh Vệ không bị bệnh nặng), chính tay họ thủ là Tôn-phụng-Minh, đã bị bắt tại trận, mấy tháng nay các nhà trình thám, pháp luật đã xét hỏi đến đâu, biết được người chủ mưu vụ này là Trần-Minh-Khu. Song một tay gần phạm hiện chưa bắt được, là Vương-A-Tiêu.

Đảng Tài-khán ở nước Ý, đảng Hs-ơ ở nước Nga, có tiếng thế giới ngày xưa, nay ở nước Tàu đảng ám sát cũng lần lượt mà thủ đoạn cũng đáng gờm, xem chuyện "Vương A-Tiêu" dưới đây thì rõ.

Tiêu sử Vương-A-Tiêu Vương người tỉnh An-Huy, tốt nghiệp trường sư phạm, năm nay đã 50 tuổi, người độ vóc không lớn, trán bằng mắt sâu, mũi cao miệng rộng, da mặt trắng. Từ đầu năm Dân quốc, Vương đã đi chức đảng bí mật, đi khắp khắp các nơi.

Năm Dân quốc 11, ở Thượng-hải từ-Khiên-Trần có lập tổ chức lập con gái, cũng trường học pháp chánh, Vương có quen với Từ nên kỳ hội nghị nào Vương đều có tới dự.

Giao thiệp với Trần-Minh-Khu Năm Dân quốc 16, Nam kinh có cuộc thanh đảng, Vương đến đến lên nín tiếng, trước cuộc 28-1, Trần Minh Khu làm gia đình bộ trưởng, Vương được Trần từ giúp, chuyển việc ám sát.

Lý-Thiệu-Xuyến người đồng hương giới thiệu Vương với Hoàng Ca-Tổ, Hoàng là người thân tín của Trần dẫn Vương vào ra mắt Trần, Vương biết Trần từ đó.

Ám sát như nói Vương chuyên nghề ám sát làm sang nhai, nên vụ ám sát nào cũng có Vương nhúng tay vào.

Năm Dân quốc thứ 12, Cảnh sát Tổng Trưởng Trương Hổ là Tả-quốc-Lương bị giết trong buổi lễ, chính là đảng của Vương giết. Sau Tổng-lực chiến thắng cuộc là Triệt-Thiết-Khu, cũng bị Vương giết ở ga xe hỏa; đến Tổng Tả-Vân (tức chánh bộ trưởng lúc ấy) không

Nhật-bản sẽ đi đến đâu?

(Chương trình quân bị 7 năm của Nhật)

AI cũng biết Nhật-bản bây giờ về mặt kinh tế, hàng hóa Nhật đã lần lần cướp được nhiều thị trường ở thế giới, làm cho liệt cường phải lo sợ; mà về mặt quân bị, Nhật cũng kém thua ai, hải, lục, không quân rất là mạnh mẽ, chánh quyền trong nước dẫu về tay bọn vô quan tâm cả, mấy năm gần đây công nghiệp vô trang đã đạt được mấy việc: cướp lấy Mãn-châu, xâm lấn miền Hoa-bắc của Tàu, nay lại muốn rồ tới Mông-cổ, mà họ chưa vừa lòng, mới rồi bọn vô quan tâm niên lại gây ra cuộc đảo chánh giết chết mấy vị tổng trưởng.

Thế mà Nhật đã chặn đứng chưa dân, xem chương trình quân bị 7 năm của Nhật sau này đây sẽ cho dân tộc Phò tang, chưa biết sự nghiệp bá chủ của Nhật đi tới bước nào.

Nhật định đến năm 1943 cho có đội quân hoàn toàn thật mạnh, bắt đầu từ năm 1936 này, khoản phí mỗi năm chia ra như này:

1936-37	24.279 triệu yen
1937-38	29.929 "
1938-39	36.829 "
1939-40	47.998 "
1940-41	39.368 "
1941-42	34.068 "
1942-43	36.612 "

Cộng... 248.883

Ghê chưa / Nước nào cũng lo lắng quân bị, ông thần hóa bình còn chỗ nào sống được!

H. Kh.

người bị nạn kỳ lai cáo.

CUỘC XỔ SỔ ĐỒNG - PHÁP

Kỳ phát hành thứ nhất

XỔ NGÀY 11 THÁNG BẢY TÂY NĂM 1936

800.000 vé, mỗi vé giá một đồng (1\$)	
80 phần trăm chia cho các số trúng theo bản kế sau này:	
1 số trúng được	100.000\$
1	40.000
1	20.000
8	2.000
16	1.000
80	400
800	80
800	40
8.000	20

Các công số mà thường công chúng nâng vãng lại như số Kho Bạc, Thương Chánh, Máy Thép, vãng vãng... và các viên chức, hào lý, nhà thương mại càng ít nhiều người khác đều có bản vé số. Muốn biết tên những người nào có bản, thì đến mấy nơi thường hay giăng yết thị mà xem.

PHÂN CHỮ Ý

Hạn thời bán vé, khắp trong xứ Trung kỳ, thì nơi trước, chỗ sau, nhưng chiều ngày mùng 7 tháng 7 tây năm 1936 là tức chỉ: đây chỉ ở Kinh đô và các tỉnh lý, thì các số Kho Bạc còn bản cho đến 4 giờ rưỡi chiều ngày mùng 8 tháng 7 tây, nhất định không sửa đổi.

Địa vị chị em ở Thế-giới trong khoảng kinh tế khủng hoảng này

Nền kinh tế thế giới còn có chủ lay động, chưa đạt đến chỗ vững chắc, thì chế độ trong xã hội loài người, không chỉ cái "củ" bị đổ sụp, những cái gọi là mới, cũng chỉ thích trong khoảng tạm thời, chưa phải là nhất định không thay đổi, nghĩa là bữa quá thích thì ai cũng hoen nghiêng khen ngợi rầm rầm, mà bữa nay vì hoàn cảnh sanh hoạt xô đẩy lời ra cái chọi để ngỏ, người ta lại tìm cách bỏ quên. Tóm lại là do chế độ kinh tế chưa hoàn thiện mà sanh ra, cách bỏ quên đó chẳng qua "xé vai và xé" chứ chưa phải làm được cái áo lành.

Ở trường hợp nói trên, vấn đề "phụ nữ xã hội" là một trong các vấn đề khác. (Dưới đây trích trong phụ nữ chuyên san, Thái-bào ra ngày 29-2-36).

Sau cuộc Âu chiến, phong trào phụ nữ vận động ở Âu Mỹ bước tới một bước khá dài, phần đông đều ôm một lý tưởng cho nữ giới, không ngờ từ 5, 6 năm lại đây, vì nạn không: ông trần khắp trong xã hội nhân quần một cách dữ dội, phụ nữ đã cao nay cũng bị ảnh hưởng kỳ chi phối, rung rinh không đứng yên được, xem vài chuyện dưới đây:

1) Bắc Mỹ là xứ nữ quyền phát đạt nhất, mà nay đã sanh sự bất lợi vì điều luật mới mà nghị hội đã thông qua và qui định.

"Hai vợ chồng không được đồng thời làm việc cho nhà nước."

Điều luật mới ấy, xem bề ngoài thì hai vợ chồng đồng thời làm việc cộng, tất một người phải bãi chức, phần bị bãi không nói người chồng hay người vợ; theo mặt luật vẫn là công bình không thiên vị bên nào.

Nhưng đến thực tế thì hành ra thì bên đàn bà chịu lãnh phần bãi chức ấy, vì thế đối với điều luật mới trên, đoàn thể phụ nữ vận động đều lấy làm bất bình. Đồng thời ở hạt Massachusetts đóng bộ nước Mỹ, có công xưởng nọ thì các cô đã có chồng có con, sau bị phải phân đổi, lại cho vào làm lại.

Ở Mỹ những người nhiệt tâm về vấn đề phụ nữ vận động nghĩ rằng: Phạm việc gì do sức người tạo ra như luật lệ v. v. thì có thể đáng sức người mà bỏ sửa lại, nên họ tới một bước thời dục nghị hội Hòa-danh-tông thiết pháp cải bỏ.

GÁNH HÁT PHỤNG-HÀO ĐƯỢC BAN KHEN VÀ PHỤ CẤP

Gánh hát cải-lương Nam-kỳ Phụng-Hào, nhiều người cho là hát hay, dáo kép nhiều. Vừa rồi quan Toàn-quyền đã có lời ban khen và phụ cấp tiền bạc.

Điều luật nói trên.

Điều luật sửa lại như vậy:

"Phạm vợ chồng đồng thời làm việc công, mà số tiền bổng của hai người trên 4000 đồng vàng Mỹ, thì một người phải bị bãi chức nghĩa là lương dưới số ấy thì khỏi bị."

Thế là cách giải quyết vấn đề công chức chị em làm việc đã có biện pháp thích đáng, được nhân sĩ các giới tán đồng.

Ở hạt California, một bà có danh tiếng có câu chuyện như sau:

"Phong tục địa vị kinh tế của phần đông phụ nữ mà sa vào cảnh địa nô lệ, thì mỗi khi khi" của bạn đàn ông càng tăng nhiều lên, bạn đàn ông càng chẳng được tự do tự tại gì."

Cạn nói đáng khiến cho bạn đàn ông suy xét biết rằng phải đàn ông có cây sừng mạnh mà ức chế đàn bà, là đến trái là và ngu dốt.

2) Cũng tựa như việc nước Mỹ đã kể trên, là tình hình chị em ở nước Anh:

Chánh phủ địa phương một quận ở Luân-đôn có mệnh văn hạn chế những đàn bà có con gái đã có chồng con không được vào ngạch có giáo và có mụ, chỉ em ở quận kỳ khởi lên phản đối kịch liệt, sau có phải ủy viên hội đi điều tra. Kết cuộc là báo cáo của hội Ủy viên điều tra chứng minh những cô gái đã kết hôn làm có giáo và có mụ thành tích tốt hơn những cô chưa chồng, vì thế sự hạn chế được bỏ tiêu.

3) Nước Pháp trong cơn khủng hoảng, ở các địa phương chị em nhiều nơi cũng bị thất việc, nhưng đoàn thể liên hiệp phụ nữ đã đứng toàn lực để phòng ngừa sự ức chế đối với hành và sẽ lan rộng ra, nên chị em ở Pháp vẫn còn giữ được địa vị làm việc công chức như trước.

4) Nước Tả-lợi-thời cũng định thi hành mệnh lệnh hạn chế các cô có con làm việc, nhưng vì phần đối địch kịch liệt, lại đổi phương châm ngay.

Kể mấy chuyện trên thấy rằng địa vị phụ nữ trên thế giới tuy có cuộc vận động mà vẫn chưa được hoàn toàn giải phóng, vì ảnh hưởng kinh tế, làm lay chuyển; đàn bà ngoài vẫn có những tiếng "bình quyền" bình đẳng, nọ kia, song nếu chế độ kinh trên đường sanh hoạt của loài người, là chế độ kinh tế, chưa đạt được chỗ hoàn thiện, thì đàn ông với đàn ông đã so le bất bình, huống là đàn bà, có hưởng được hạnh phúc bình đẳng cũng chỉ một hạng chị em qui phái thôi.

Nữ quyền cũng không rời hoàn cảnh kinh tế được.

X. X.

Dragées médi

Antiblennorrhagiques

Chuyên trị

Bệnh lậu, lậu nhiệt, dái ra mủ.

Mới mắc hay lâu năm

Không hại thận, không hại đường sinh dục

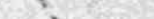
Một chai 0\$80

chai lớn 1\$60

Trữ bán tại các hiệu thuốc tây

Pharmacie PHUNG-DONN-DIEU Tourane

<http://timothy-banks.com>

 Hoekman <https://tieulun>